

Barraques.

La ciutat oblidada

2009, d'Alonso Carnicer i Sara Grimal

Sinopsi

La misèria de la postguerra espanyola va fer desplaçar milers de famílies cap a les grans ciutats. A Barcelona, els nouvinguts no van trobar cap altre habitatge que les grans extensions de platja, camps i muntanya que vorejaven la ciutat: des del Bogatell, el Poble Nou, la Barceloneta, Montjuïc i el Carmel, fins a la Diagonal, hi va viure gent en condicions molt precàries fins no fa tants anys.

Fitxa tècnica

Direcció ······ **Alonso Carnicer, Sara Grimal**
 Documentació ····· **Miracle Tous**
 Muntatge ········ **Agustí Poch**
 Producció ········ **Tona Julià, Sandra Rierola**
 Muntatge musical ··· **Marta Millà**
 Postproducció de so · **Joan Bonjoch**
 Nacionalitat ········ **Catalunya**
 Durada ············ **75 min.**

Els directors

Sara Grimal i Alonso Carnicer són reporters de TV3. Conjuntament han realitzat reportatges i documentals que indaguen les transformacions urbanes i del territori a través del temps; el patrimoni, la memòria i el paisatge. Alguns dels seus treballs són la sèrie documental *Retrats d'indians*, sobre la petjada en forma de memòria col·lectiva i patrimoni arquitectònic dels que van tornar de "fer les Amèriques" i *Retorn a l'Edèn*, sobre la creació de paisatges en el context urbà. Als Serveis Informatius han col·laborat amb programes com *Actual*, *Trossos* i *30 Minuts*, amb reportatges com "El paisatge de la cançó" i "Els senyals del temps" sobre la cultura del món rural. O els reportatges per al programa *30 Minuts* "Marcats pel temps" sobre la relació entre les persones, el cicle anual i el clima, i "El valor d'un paisatge", sobre la radical transformació actual del territori.

Resum

A principis dels anys seixanta, unes cent mil persones vivien en barraques a Barcelona. Havien arribat de moltes zones d'Espanya fugint de la misèria i de la

persecució política de la postguerra. A Barcelona, no van trobar cap altre lloc per viure que les coves i les fràgils cases improvisades amb materials trobats. Els barris de barraques van anar creixent. A les platges, hi havia el Somorrostro i el Camp de la Bóta; a dalt dels turons, els múltiples barris de barraques de Montjuïc o de la muntanya del Carmel. Però també hi havia barraques a la Diagonal o a l'Eixample. Els barraquistes van viure molts anys en males condicions, amb la por que els enderroquessin la casa i exposats a les inclemències del temps, com els temporals de mar que arrasaven les barraques del litoral.

Els que vivien en barraques eren treballadors, però la ciutat, sovint, ignorava aquella realitat tan dura i alhora tan pròxima. Amb el temps es va anar de la repressió al paternalisme. Els barris de barraques es van anar enderrocant i es van construir polígons a la perifèria. En molts casos, les vivendes es van fer de pressa i malament. Era el "barraquisme vertical", un problema que encara no s'ha acabat de resoldre. A *Barraques. La ciutat oblidada*, la veu dels mateixos protagonistes i un gran nombre de documents audiovisuals ens fan reviure uns anys molt difícils. Els antics barraquistes pensen que no s'ha

d'oblidar el passat, i menys ara que l'habitatge torna a ser un problema gravíssim per a tantes persones. *Barraques. La ciutat oblidada* va néixer com un reportatge per al programa "30 minuts" de TV3. A l'àrea de Documentals, per al programa "Sense ficció", se n'ha ampliat la recerca amb més testimonis i materials d'arxiu, per poder recrear aquella ciutat de les barraques que la Barcelona del disseny ha volgut oblidar. Abans, però, arriba a les sales amb El Documental del Mes.

Paral·lel 40

Crítica

L'estrena al cinema d'aquesta pel·lícula forma part de les activitats per commemorar el 25è aniversari del programa "30 minuts". Aquest origen es fa palès en la clara adscripció al gènere del reportatge periodístic, on la persecució de la quimera de l'objectivitat i la necessitat de respondre a les cinc preguntes clàssiques del periodisme (Què, Qui, Quan, On i Per què) condicionen de manera absoluta l'estructura i l'aparença del film. És marca de la casa del format "30 minuts" no recórrer a la figura del reporter que intervé o interroga. La seva presència és sempre fora de camp i s'identifica, d'alguna manera, amb l'espectador, tot formulant les preguntes no expressades, sense veu en *off* ni *over*, que va responen el documental.

Un dels grans encerts de *Barraques* és el fet que dona veu no només als personatges, sinó també als espais on van viure la infantesa i la joventut. En mostrar-los passejant-hi molts anys després, assenyalant els llocs on s'aixecava la casa, dormien, jugaven o anaven a buscar aigua, Sara Grimal i Alonso Carnicer posen l'accent sobre la transformació urbanística de la

ciutat dels Jocs Olímpics i la Barcelona Posa't Guapa.

S'aprecia una certa fredor en el tractament, en part per l'objectivisme, però també per aquesta voluntat de situar els testimonis individuals en el marc més ampli de la història urbana. S'ha d'agrair que el reportatge defugui la morbositat fàcil i no es recreï en les desgràcies personals. Fins i tot aporten records amables, juntament amb l'evocació llunyana dels mals passats. Defuig també la representació de la imatge més tòpica d'aquests barris, la del folklore o la criminalitat, que van donar lloc a algunes pel·lícules magnífiques de Francesc Rovira-Beleta, entre d'altres. No esmenta tampoc figures llegendàries com la de bailaora Carmen Amaya, nascuda al Somorrostro, i en canvi presenta uns habitants d'aquest barri ben diferents: un català i una família represaliada pel franquisme.

Per tots aquest motius, *Barraques* està molt lluny de les expectatives que la majoria puguem tenir respecte a un documental sobre el barraquisme barceloní dels anys 40-80. Això és bo, en part. També pot suposar, però, una decepció en alguns aspectes. Sobretot més d'un trobarà a faltar que s'explori amb més profunditat els vessants socials i polítics de la situació. Tot just s'apunten, sense anar més enllà. És un reportatge impecable i magníficament realitzat; obre totes les portes, i en totes s'hi pot ficar el nas i imaginar una realitat que ja coneixíem en part i que ha estat esborrada per les campanyes oficials d'imatge corporativa del consistori. No obstant, d'alguna manera, sembla que passi de puntetes per la superfície i no arribi a capturar la humanitat que conté.

Magda Costa
(Cineclub Sabadell)

Es demana puntualitat. Es demana als espectadors que desconnectin els telèfons mòbils i qualsevol altre aparell acústic abans de començar la projecció. Gràcies.

Organitza

Cineclub Sabadell

C/ Dr. Crehueras, 24 baixos
08201 Sabadell,
www.cineclubsabadell.org

Amb el suport de

Ajuntament de Sabadell